

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Lucy Maud Montgomery
THE BLUE CASTLE

Ovaj roman deo je svetskog javnog književnog dobra
Copyright © 2021 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03666-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

PLAV
ZAMAK

Lusi Mod
Montgomeri

Prevela Branislava Maoduš

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Poglavlje I

Da to majsko jutro nije osvanulo kišno, život Valansi Sterling bi, izvesno, bio sasvim drugačiji. Otišla bi sa ostatkom klana na veridbeni piknik strine Velington, a doktor Trent bi otišao u Montreal. Međutim, kiša je padala i da čujete samo kakve je to posledice po nju imalo!

Valansi se probudila rano, u beživotnom i beznadežnom času pred samu zoru. Loše je spavala. Ponekad je teško naspavati se kad sutradan punite dvadeset devet godina, a neudati ste i još živite u zajednici gde to znači da prosto nikad nećete uspeti da uhvatite muškarca.

Dirvud i Sterlingovi su odavno proglasili Valansi za beznadežnu usedelicu. Međutim, sama Valansi se nikada nije odrekla izvesne bedne, stidljive i sićušne nade da će joj ljubav još doći – bar ne do ovog užasno vlažnog jutra, kada se probudila i shvatila da ima dvadeset devet godina, a da je još nijedan muškarac nikada nije zaprosio.

I tu se krila žaoka. Nije Valansi toliko smetalo što je usedelica. Na posletku, mislila je, nije to moglo nikako da bude užasno kao brak sa stricem Velingtonom ili stricem Bendžaminom, ili čak sa stricem Herbertom. Bolelo ju je to što nikada nije imala priliku da bude išta drugo do usedelica. Nijedan muškarac je nikada nije poželeo.

Suze su joj navrle na oči dok je ležala sama u tami, koja se blago razlivala u sivilo. Imala je dva razloga što se nije usuđivala da dozvoli sebi da zaplače glasno koliko je želela. Plašila se da bi plač mogao da izazove novi napad onog bola oko srca. Imala je već jednu epizodu nakon što je legla u postelju – a činilo joj se, goru od svake prethodne. I plašila se da će njena majka primetiti njene crvene oči za doručkom i onda rojem detaljnih i upornih pitanja navaljivati na nju, zahtevajući da sazna razloge tome.

„Recimo“, pomislila je Valansi s jezivim smeškom, „da joj kažem istinu. Da plaćem jer ne mogu da se udam. Kako bi samo majka užasnuta bila – premda se već svakog dana svog života stidi svoje kćerke usedelice.“

No naravno, privid se morao održati. „Ne priliči“, mogla je da čuje majčin izveštačeni zapovednički glas, „ne priliči devojci da misli na muškarce!“

Pomisao na majčin izraz naterao je Valansi da se nasmeje – jer imala je smisao za humor, a to niko u njenom klanu nije čak ni naslućivao. Istini za volju, u njoj se krilo mnogo toga za šta niko nije znao. Ipak, njen smeh je bio kratkog veka i ona je sada ležala u postelji kao sklupčana i ništavna sitna prilika, slušala kišu kako lije napolju i s mučnom zlovoljom posmatrala nemilosrdnu ledenu svetlost kako se uvlači u njenu ružnu, groznu sobu.

Poznavala je ona i bez gledanja ružnoću te sobe – poznavala ju je i mrzela. U žuto obojen pod s gnusnim vezenim ćilimom pored kreveta, na kom se nalazio izvezen groteskni pas, koji joj se uvek ceri kad se probudi; izbledeli tamnocrveni tapeti, tavanica isflekana starim tragovima vlage i ispresecana naprslinama; uski mali umivaonik, a na njemu milje od smeđeg papira, s ljubičastim ružama; isflekano staro naprslo ogledalo, naslonjeno na oskudni toaletni stočić; staklenka starog potpurija, koji je njena majka napravila još na svom mitskom medenom mesecu; školjkama optočena ukrasna kutijica, s jednim ćoškom razbijenim, koju je rođaka Stikls napravila u svom jednako mitskom detinjstvu; jastuče

za igle ukrašeno perlama, s koga je polovina perli otpala; jedna kruta žuta stolica; izbleđeli stari moto „Upokojena ali ne i zaboravljena“, ispisani raznobojnom vunicom iznad turobnog starog lica prabake Sterling; stare fotografije drevnih rođaka, odavno proterane iz soba u prizemlju. Na samo dve fotografije nisu se nalazili rođaci. Na jednoj staroj hromolitografiji videlo se kuće kako sedi na kišnom pragu. Ta fotografija je uvek žalostila Valansi. Usamljeno kućence skrupčano na pragu na pljusku! Zašto neko ne otvori vrata i pusti ga da uđe? Druga slika bila je uokvirena paspartuom, a na njoj izbleđela gravura kraljice Lujze kako silazi niz stepenice, koju joj je strina Velington velikodušno poklonila za njen deseti rođendan. Devetnaest godina ju je gledala i mrzela, tu lepu, nadmenu i samozadovoljnu kraljicu Lujzu, ali nikada se nije usudila da je uništiti ili skloni. Majka i rođaka Stikls bile bi užasnute, ili bi, kako je to Valansi, bez imalo poštovanja, u mislima sročila, dobile napad.

Sve prostorije u kući bile su ružne, razume se, ali se do izgleda soba u prizemlju još donekle i držalo. Za prostorije u koje niko nikada ne zalazi nije bilo novca. Valansi je ponekad osećala da bi možda mogla sama nešto da uradi za svoju sobu, čak i bez novca, samo kada bi joj bilo dozvoljeno. Ali njena majka je odrično odgovarala na svaki njen snebivljivi predlog pa Valansi odavno više ne navaljuje. Zapravo, nikada i nije zaista navaljivala. Plašila se da to čini jer njena majka ne trpi protivljenje. Gospođa Sterling umela je danima da se duri kad bi se osetila omalovaženom, i pritom se držala kao uvređena vojvotkinja.

Prijatno je bilo jedino to što je tu mogla da bude sama i plače kad god poželi.

Naposletku, od kakve je važnosti to što je soba koja se koristi samo za spavanje i oblačenje ružna? Valansi čak nikada nije bilo dozvoljeno da u svojoj sobi ostaje sama ni pod kakvim drugim okolnostima. Samo su zloslutne pobude, verovala su gospođa Frederika Sterlinga i rođaka Stikls, terale ljude da žele da budu sami. Tako je njena soba u Plavom zamku bila sve što bi jedna soba trebala da bude.

Tako preplašena, pokorna, skrajnuta i omalovažena u stvarnom životu, Valansi je nadasve veličanstveno puštala mašti na volju u svojim sanjarenjima. I opet, niko u klanu Sterlingovih, a ni u njegovim ograncima, nije ovo ni slutio, ponajmanje ne njena majka i rođaka Stikls. Ni pomislile ne bi da Valansi ima dva doma – ružnu kutiju od crvene cigle u Brestovoj ulici, i Plavi zamak u Španiji. Valansi je, otkako pamti, duhom živela u Plavom zamku. Bila je tek detence kada je otkrila ga poseduje. Uvek je, kada bi sklopila oči, jasno mogla da ga vidi, s kulama i barjacima, naspram sumračnog neba neke lepe i nepoznate zemlje. Sve lepo i čudesno nalazilo se u tom zamku. Dragulji kakvim se i kraljica mogla okiriti; haljina od mesečine i plamena; sofe od ruža i zlata; dugačka stepeništa s plitkim mermernim stepenicima i veličanstvenim belim vazama, po kojima su skakutale vitke deve u haljinama od magle; dvorišta s belim stubovima, gde su žuborile svetlucave fontane i slavuji pevali iz šiblja mirte, hodnici s ogledalima, u kojima su se ogledali samo naočiti vitezovi i ljupke dame – od kojih je ona bila najljupkija pa su za njenim pogledom svi muškarci umirali. Sve što ju je održavalo u dosadi njenih dana bila je nada da će po noći poći u veseli izlet u snove. Većina Sterlingovih, ako ne i svi, skončala bi od užasa da zna makar i za pola onoga što Valansi radi u Plavom zamku.

Za početak, imala je popriličan broj ljubavnika. O, ali nikada dvojicu istovremeno. Uvek je postojao samo jedan, koji bi je zavodio sa svim romantičnim viteškim žarom i osvajao je nakon dugogodišnje odanosti i mnogih odvažnih dela, pa bi se sa silnom raskoši i pompom ženio njome u velikoj kapeli Plavog zamka ukrašenog barjacima.

U dvanaestoj godini ovaj ljubavnik bio je zgodan momčić sa zlatnim loknama i božanstvenim plavim očima. U petnaestoj je bio visok, tamnokos i bled, ali i dalje neizbežno naočit. U dvadesetoj je bio asketa, uzvišen i produhovljen. U dvadeset petoj je imao sveže izbrijanu bradu, blag smešak i lice više snažno i grubo nego naočito. Valansi u svom Plavom zamku nije prelazila dvadeset petu godinu, ipak, odnedavno

Plavi zamak

je – ali tek odskora – njen vitez imao riđasto-zlatastu kosu, iskošen smešak i tajanstvenu prošlost.

Ne kažem da je Valansi promišljeno ubijala sve svoje ljubavnike kako bi ih prerasla. Jedan je prosto bledeo, a drugi dolazio. U Plavom zamku je, u ovom pogledu, sve bilo veoma praktično.

Ali u jutro ovog sudbonosnog dana, Valansi nije mogla da pronađe ključ Plavog zamka. Realnost ju je suviše snažno pritisla, kevući za njom poput iritantnog psića. Imala je dvadeset devet godina, bila je usamljena, neželjena, neugledna – jedina ružna devojka u porodici lepih ljudi, bez prošlosti i bez budućnosti. Njen je život, dokle joj se sećanje sezalo, bio jednoličan i bezbojan, bez ijedne jarkocrvene ili ljubičaste tačke. I dokle joj je pogled sezao u budućnosti, činilo se izvesno da će on i dalje biti isti, dok se ne pretvori u usamljeni mali svenuli list, koji se grčevito drži za promrzlu granu. Trenutak kada žena spozna da nema za šta da živi – ni ljubav, ni dužnost, ni svrhu, ni nadu – sadrži svu gorčinu smrti.

„A moram da nastavim da živim jer ne mogu da prestanem. Možda ću morati da živim osamdeset godina!“, pomislila je Valansi u panici. „Svi smo užasno dugovečni. Mučno mi je i da mislim o tome.“

Bilo joj je milo što pada kiša – ili bi se pre moglo reći da je osećala turobno zadovoljstvo zbog kiše. Neće biti piknika. Taj godišnji piknik, na kom su strina i stric Velington – svako je o njima uvek razmišljao tim redosledom – neizbežno proslavljali svoju veridbu na sličnom pikniku pre trideset godina, postao je poslednjih godina pravi košmar za Valansi. Nekom vraškom slučajnošću, taj dan je padao baš na njen rođendan, a nakon što je prešla dvadeset petu, niko joj nije dozvoljavao da to zaboravi.

Ma koliko da joj je odlazak na piknik bio mrzak, nikada ni pomislila nije da se pobuni protiv njega. Činilo se da u njenoj prirodi nije bilo ničeg revolucionarnog. A i tačno je znala šta će joj svi reći. Stric Velington – koga nije volela i koga je prezirala iako je ostvario najveći san Sterlingovih: bogato se oženio – reći će joj svojim groktavim

šapatom: „Još ne razmišljaš o udaji, draga?“ a zatim prasnuti u grohotan smeh, kojim je neizbežno zaključivao svaku svoju tupu opasku. Strina Velington, prema kojoj je Valansi osećala strahopoštovanje, pričaće o Olivinoj novoj haljini od šifona i Sesilovom poslednjem predanom pismu. Valansi će morati da izgleda zadovoljno i zainteresovano, kao da su i haljina i pismo njene, da ne uvredi strinu Velington. A odavno je zaključila da bi se pre usudila da uvredi Boga nego strinu Velington, jer Bog prašta, a strina nikada.

Strina Alberta, strašno debela, s ljupkom navikom da za svog supruga većito govori *on* kao da je jedino muško stvorenje na svetu, i koja nikako nije mogla da zaboravi da je u mladosti bila velika lepotica, sažaljevaće Valansi zbog njenog žučkastog tena.

„Ne znam zašto su danas sve devojke tako preplanule. Kada sam ja bila devojka, moja koža je bila bela kao mleko, s rumenilom ruže. Smatrali su me za najlepšu devojku u Kanadi, mila moja.“

Možda stric Herbert neće reći ništa – a možda će i šaljivo dobaciti: „Sve si deblja, Dos!“ A zatim će se svi nasmejati nadasve smešnoj ideji da bi sirota i žgoljava mala Dos mogla da se ugoji.

Naočiti i ozbiljni stric Džejms, od koga je zazirala, ali ga i poštovala jer je navodno bio veoma oštrouman pa time i mudrac porodičnog klana – pamet nije često svraćala u lozu Sterlingovih – verovatno će mudrim sarkazmom, zahvaljujući kome je i izašao na takav glas, prokomentarisati: „Pretpostavljam da si ovih dana zauzeta spremanjem miraza?“

A stric Bendžamin će, šistavo se kikoćući, postaviti nekoliko onih svojih gnusnih pitalica i na njih sam odgovoriti.

„Koja je razlika između Dos i miša?“

„Miš se sprema u špajz u štetu, a Dos da se pretvori u koketu!“

Valansi ga je pedeset puta čula kako izgovara ovu pitalicu i svaki put bi pozelela da ga nečim gađa, ali naravno, nikada to nije uradila. Pre svega zato što Sterlingovi prosto ne bacaju stvari u besu; a i zato što je stric Bendžamin imućan, stari udovac bez potomstva, i Valansi su od malih nogu podizali u strahu od njegovog imetka i u njegovoj

senci. Ako ga uvredi, izbaciće je iz testamenta – pod uslovom da se u njemu uopšte i nalazila. Valansi nije želela da bude izbačena iz testamenta strica Bendžamina. Čitavog života je bila siromašna i poznavala je mučnu gorčinu nemaštine. Zato je trpela njegove pitalice, čak bi mu se i smešila napaćenim sitnim osmehom.

Tetka Izabel, neposredna i neprijatna poput istočnog vetra, već će je na neki način iskritikovati – Valansi nije mogla da predvidi kako, jer tetka Izabel nikada nije ponavljala kritike i svaki put je pronalazila nešto novo čime bi je bočnula. Tetka Izabel se gordila da uvek govori šta misli, ali nije mnogo volela kada drugi govore šta misle o njoj. Valansi, naravno, nikada nije glasno rekla šta ona misli o njoj.

Rođaka Džordžijana – nazvana po jednoj čukunbabi, koja je pak nazvana po Džordžu IV – žalosno će nabrajati imena svih rođaka i prijatelja koji su se upokojili od poslednjeg piknika i pitati se: „Ko će od nas prvi otići za njim?“

Tiranski sposobna strina Mildred će bez kraja i konca pričati Valansi o svom mužu i mrskoj ali naprednoj deci jer će samo Valansi biti voljna da je sluša. Iz nekog razloga će rođaka Gledis – rođaka zato što je zapravo bila kćerka neke očeve sestre od tetke Gledis, čisto da se ispoštuje strog način stepenovanja rodbinskih odnosa kod Sterlingovih – visoka i mršava žena, spremna da prizna da ima osetljivu konstituciju, opisivati do najsitnijih detalja koliko pati od zapaljenja živaca. A Oliv, čudo od devojke porodičnog klana, koja je bila sve što Valansi nije – lepa, popularna, zaljubljena – razmetaće se lepotom, isticati popularnost i razmetati se svojim dijamantskim znamenjem ljubavi pred Valansinim zaslepljenim i zavidnim očima.

Ničega od ovoga danas neće biti. Neće morati da pakuje kafene kašičice. Pakovanje su gotovo uvek prepuštali Valansi i rođaki Stikls. Pre šest godina desilo se da se izgubi srebrna kafena kašičica iz svadbenog kompleta strine Velington. Valansi je otad samo o njoj slušala. Njen duh je, kao i Benkov, iskrsavao na svakoj narednoj porodičnoj gozbi.

O, da, Valansi je tačno znala kako će piknik izgledati i blagosiljala je kišu što ju je spasla. Ove godine neće biti piknika. A strina Velington nikad nije priređivala proslavu kasnije ako nije mogla da je priredi na sam sveti dan. Hvala svim znanim i neznanim bogovima na tome.

Pošto neće biti piknika, Valansi je odlučila da će, ako kiša posustane do podneva, otići u biblioteku po još jednu knjigu Džona Fostera. Valansi nisu dozvoljavali da čita romane, ali knjige Džona Fostera nisu bili romani. To su „knjige o prirodi“, rekla je bibliotekarka gospođi Frederika Sterlinga, „sve o šumi, pticama, kukcima i takvim živuljkama, znate“. Tako su Valansi dozvolili da bar njih čita, ali i to uz protivljenje, jer je bilo sasvim očigledno da u njima previše uživa. Bilo je dozvoljeno, čak pohvalno, čitati da se proširi um i učvrsti vera, ali prijatna knjiga bila je opasna. Valansi nije znala da li ona proširuje um ili ne, ali je neodređeno bila svesna da bi njen život možda bio sasvim drugačiji da je ranije otkrila knjige Džona Fostera. Činilo joj se da joj pružaju pogled na svet u kom je možda nekada obitavala, ali su sada vrata koja u njega vode zaključana. Tek su se prethodne godine knjige Džona Fostera pojavile u biblioteci u Dirvudu, premda je bibliotekarka rekla Valansi da je on opštepoznat već nekoliko godina.

„Gde živi?“, pitala je Valansi.

„Niko ne zna. Po knjigama bi se reklo da je Kanađanin, ali ništa se više ne može saznati. Njegov izdavač neće ni reč da kaže o tome. Sva je prilika da je Džon Foster umetničko ime. Njegove knjige su toliko popularne da ih nikada nemamo u biblioteci. A ja zaista ne vidim šta to ima kod njega što toliko raspamećuje svet.“

„Mislim da su mu knjige divne“, rekla je Valansi stidljivo.

„Eh, pa sad...“, gospođica Klarkson joj je poklonila snishodljivi smešak, koji je Valansino mišljenje otpratio u zaborav. „Ne mogu da kažem da ja nešto mnogo marim za kukce, ali čini mi se da Foster o njima zna sve što se može znati.“

Valansi nije znala da li i ona uopšte mari za kukce. Ni nju svakako nije oduševilo njegovo neizmerno poznavanje divljih životinja i insekata.

Samo što nije umela da kaže šta je to bilo – nekakva mučna draž tajne koja se ne otkriva – nagoveštaj velike tajne tek malo dalje – slabašni i neuhvatljivi odjek lepih i zaboravljenih pojava – magija Džona Fostera jednostavno je bila neporeciva.

Da, uzeće novu Fosterovu knjigu. Prošao je mesec otkako je pročitala *Žetvu čička*, pa majka sasvim sigurno neće prigovoriti. Valansi ju je pročitala četiri puta – čitave odeljke znala je napamet.

I gotovo da je pomislila da ode kod doktora Trenta zbog onog čudnog bola oko srca. U poslednje vreme se javljao prilično često, a treperenje srca počinjalo je da je iritira, da ne pominje povremene vrtoglavice i čudno kratak dah. Ali da li može da ode kod njega a da to nikome ne kaže? Bila je to nadasve odvažna pomisao. Niko od Sterlingovih nikada nije otišao u posetu lekaru bez sazivanja porodičnog veća i odobrenja strica Džejmsa. I tek *tada* su odlazili doktoru Ambrozu Maršu iz Port Lorensa, koji se oženio unukom sestre tetke Adelejd Sterling.

Međutim, Valansi se doktor Ambroz Marš nije uopšte dopadao. A i nije mogla sama da ide u Port Lorens, koji je bio udaljen dvadeset četiri kilometra. A nije želela ni da iko sazna za njeno srce. Strašna bi se pometnja napravila i svi članovi porodice bi došli da razgovaraju o tome, savetuju je, opominju, upozoravaju i pričaju joj užasne priče o baba-tetkama i dalekim rođacima koji su „bili, eto, tako kao ona, pa pali mrtvi bez upozorenja, mila moja“.

Tetka Izabel bi se setila da je uvek govorila da Dos izgleda kao devojka koja bi mogla da ima probleme sa srcem, „vazda tako bleđa i slaba“; stric Velington bi to shvatio kao ličnu uvredu jer „nijedan Sterling nikada nije bolovao od srčanih bolesti“; Džordžijana bi predskazala sebi u bradu, savršeno razgovetno, da se plaši „da sirota mala Dos neće još dugo boraviti na ovom svetu“; rođaka Gledis bi rekla: „Zaboga, moje srce je takvo već godinama!“; tonom koji nagoveštava da niko drugi nema prava ni da ima srce; a Oliv – Oliv bi prosto izgledala lepo, nadmeno i odvratno zdravo, kao da želi da kaže: „Zašto se toliko uzbuđujete oko tog ubledelog viška kada imate mene?“

Lusi Mod Montgomeri

Valansi je osećala da ne bi mogla nikome ništa da kaže ukoliko ne bude morala. Bila je sasvim uverena da je s njenim srcem sve u najboljem redu i da nema potrebe za svim uzbuđenjem koje će uslediti ako nešto kaže. Tiho će se izvući i otići kod doktora Trenta još danas. A što se računa tiče, imala je dvesta dolara, koje je njen otac stavio u banku za nju kada se rodila, a ona će potajno uzeti dovoljno da plati doktora Trenta. Nije smela da koristi čak ni kamate od ovog novca.

Doktor Trent je bio osoran, pričljiv i pomalo odsutan starac, ali je bio priznat stručnjak za bolesti srca, premda je bio tek puki lekar opšte prakse u skrajnutom Dirvudu. Doktor Trent je imao preko sedamdeset godina i čule su se glasine da uskoro namerava da se penzionise. Niko iz klana Sterlingovih nikada nije išao kod njega jer je pre deset godina rekao Gledis da je njeno zapaljenje nerava umišljeno i da ona u tome samo uživa. Niste mogli da posećujete lekara koji je na takav način uvredio ćerku sestre tetke vašeg roditelja – da se ne pominje da je bio prezbiterijanac, a svi Sterlingovi anglikanci. Ali Valansi je, kada je odmerila đavola nelojalnosti porodici i dubokog mora pometnje, graje i saveta, pomislila da je ipak bolje da okuša sreću s đavolom.

Poglavlje II

Kada je rođaka Stikls pokucala na vrata, Valansi je znala da je pola osam i da mora da ustane. Rođaka Stikls je, otkako pamti, kucala na vrata njene sobe tačno u pola osam. Rođaka Stikls i gospođa Frederika Sterlinga bile su uvek budne od sedam, ali su Valansi dozvoljavale da leži pola sada duže zbog porodičnog uverenja da je krhka. Valansi je ustala, premda joj je jutros to bilo morskije nego ikada pre. Zbog čega da ustane? Zbog još jednog jednoličnog dana, potpuno istog kao i prethodni, punog beznačajnih zadataka, neveselih i nevažnih, od kojih niko nije imao nikakve koristi. Ali ako ne ustane smesta, neće biti spremna za doručak u osam. Nepromenjivo vreme obroka bilo je pravilo u domaćinstvu gospođe Sterling. Doručak u osam, ručak u jedan, večera u šest, i tako svaki dan. Nikakvi izgovori za kašnjenje nisu tolerisani. Zato je Valansi ustala, drhteći.

Soba je bila strašno hladna, s oštrom sveprožimajućom svežinom majskog jutra. Kuća će biti hladna čitavog dana. Jedno od pravila Frederikove gospođe bilo je da vatra nije potrebna posle 24. maja. Obroci bi se tad spremali na malom petrolejskom šporetu na stražnjem tremu. I premda je maj redovno umeo da bude studen, a u oktobru da

stegne mraz, vatra se nije ložila od 24. maja do 21. oktobra, strogo po kalendaru. Dvadeset prvog oktobra je Frederikova gospođa počinjala da kuva na šporetu u kuhinji i uveče je ložila vatru u peći u dnevnoj sobi. Šaputalo se da je pokojni Frederik Sterling nazebao, i da je na kraju umro još u prvoj godini Valansinog života, jer njegova gospođa nije želela da založi vatru sve do 21. oktobra. Podložila ju je narednog dana – ali to je za Frederika Sterlina već bilo prekasno.

Valansi je svukla i u orman okačila spavaćicu od grubog nebeljenog platna, s visokom kragmom i dugačkim uskim rukavima. Obukla je potkošulju sličnog kroja, haljinu od smeđe karirane tkanine, debele crne čarape i čizme s gumenim đonom. Poslednjih dana je kosu češljala sa spuštenim roletnama na prozoru kraj ogledala. Bore na licu joj se tako nisu toliko jasno videle. Ali jutros je podigla roletne i zagledala se u sebe u kužnom ogledalu, sa strastvenom rešenošću da vidi sebe onako kako je svet vidi.

Rezultat je bio prilično strašan. Čak i za lepoticu ta oštra i gruba bočna svetlost ne bi bila laskava. Valansi je videla ravnu crnu kosu, kratku i retku, uvek bez sjaja, uprkos tome što je prolazila kroz nju četkom po sto puta, ni manje ni više, svake noći svog života i odavno utrljavala Redfernov tonik za vitalnost kose, a sada je, u jutarnjoj grubosti, bila potpuno lišena sjaja: tanke ravne obrve; nos koji je oduvek smatrala suviše malim, čak i za njeno sitno i trouglasto bledo lice; mala beskrvna usta, koja su uvek bila za trunčicu otvorena nad malim šiljatim belim zubima; prilično mršave figure ravnih grudi; nešto ispod prosečne visine. Nekako je uspela da izbegne porodične visoke jagodice, a njene tamnosmeđe oči, suviše meke i senovite da bi bile crne, bile su iskošene gotovo kao da je Orijeantalka. Ako se izuzmu oči, nije bila ni lepa ni ružna – prosto beznačajnog izgleda, zaključila je ogorčeno. Kako su samo neugledne bile bore oko njenih očiju i usta na ovoj nemilosrdnoj svetlosti! I nikada nije njeno usko bledo lice izgledalo tako usko i tako bledo. Kosu je češljala u pompadur frizuru. One su odavno izašle

iz mode, ali bile su aktuelne kada je Valansi prvi put podigla kosu, a strina Velington odlučila je da nadalje kosu mora stalno tako da nosi.

„To je *jedina* frizura koja ti pristaje. Lice ti je toliko sitno da mu *moraš* dodati visinu pompadur-efektom“, rekla je strina Velington, koja je uvek posebno naglašavala banalnosti kao da izgovara duboke i neporecive istine.

Valansi je žudela da spusti kosu nisko na čelo, s loknama iznad ušiju, kao što je Oliv nosila. Ali je proglas strine Velington imao toliko snažan uticaj na nju da se nije usuđivala da promeni stil frizure. A opet, Valansi se mnogo toga nije usuđivala.

Čitavog života se nečega plašila, mislila je ogorčeno. Od same zore sećanja, kada se tako užasno plašila velikog crnog medveda, koji je, tako joj je rođaka Stikls rekla, u ormanu ispod stepenica.

„I uvek ću ga se plašiti – znam to – ne mogu protiv sebe. Ne znam kako bi bilo ne plašiti se nečega.“

Plašila se majčinih napada besa – plašila se da ne uvredi strica Bendžamina – plašila se da ne postane meta prezira strine Velington – plašila se zajedljivih opaski tetke Izabel – plašila se prekora strica Džejmsa – plašila se da ne uvredi mišljenja i predrasude čitavog klana – plašila se da naruši sliku u javnosti – plašila se da kaže šta zaista misli o nečemu – plašila se siromaštva u starosti. Strah – strah – strah – nije mogla da mu umakne. Vezao ju je i upleo kao u čeličnu paukovu mrežu. Samo je u svom Plavom zamku uspevala da pronade privremeno olakšanje. A jutros nije mogla da veruje da ima Plavi zamak. Nikada više neće moći da ga pronade. Dvadeset devet godina stara, neudata, nepoželjna – kakve je sličnosti ona imala s vilolikom gospodaricom Plavog zamka? Izbaciete detinjarije iz svog života zauvek i odvažno se suočiti sa realnošću.

Okrenula se od neprijateljskog ogledala i zagledala kroz prozor. Ružan prizor ju je uvek pogađao kao udarac; grubo izrađena ograda, oronulo staro spremište za kočije na susednoj parceli, sva oblepljena jeftinim reklamama napadnih boja; a iza nje prljava železnička stanica, s užasnim skitnicama, koje su se uvek motale oko nje, čak i ovako rano

Lusi Mod Montgomeri

izjutra. Na pljuskju je sve izgledalo još gore nego obično, a ponajviše odvratna reklama: „Zadržite ten školarke!“ Jer Valansi i jeste zadržala ten školarke. U tome i jeste bila nevolja. Nigde nije bilo ni traga lepote – „baš kao ni u mom životu“, mislila je Valansi turobno. Njena kratkotrajna gorčina je prošla. Prihvatila je činjenice jednako pokorno kao što ih je uvek prihvatila. Bila je jedna od onih koje život većito mimoilazi. Ta činjenica se nije mogla promeniti.

U ovakvom raspoloženju, Valansi je sišla na doručak.

Poglavlje III

Doručak je uvek bio isti. Ovsena kaša, koju je Valansi prezirala, tost, čaj i kafena kašičica marmelade. Frederikova gospođa je smatrala da su dve kafene kašičice rasipništvo – ali to Valansi, koja je mrzela marmeladu, nije bilo bitno. Studena i turobna mala trpezarija bila je studenija i turobnija nego obično; kiša je lila niz prozor; upokojeni Sterlinzi, u odvratnim pozlaćenim ramovima širim od fotografija, streljali su pogledima sa zidova. A ipak je rođaka Stikls poželela Valansi srećan rođendan!

„Ispravi leđa, Dos“, rekla je njena majka.

Valansi je ispravila leđa. Razgovarala je sa majkom i rođakom Stikls o temama o kojima je uvek s njima razgovarala. Nikada se nije pitala šta bi se desilo kada bi pokušala da razgovara o nečemu drugom. Zapravo, znala je pa zato nikada nije ni pokušala.

Frederikovu gospođu je providenje uvredilo jer je poslalo kišni dan kada je ona želela da ide na piknik, tako da je doručkovala u srditoj tišini, na kojoj je Valansi bila prilično zahvalna. Ali Kristina Stikls nije prestajala da kuka, kao i obično, na sve se žaleći – vreme, curenje vode u ostavi, cenu ovsene kaše i maslaca – Valansi je smesta pomislila da je suviše obilno namazala tost maslacem – epidemiji zaušaka u Dirvudu...

„Dos će se sasvim sigurno razboleti“, slutila je.

„Dos ne sme da ide tamo gde može da se zarazi zauškama“, rekla je Frederikova gospođa kratko.

Valansi nikada nije imala zauške – ni veliki kašalj – ni ovčije ili male boginje – niti išta od onoga što je trebalo da preleži – ništa osim užasnih nazeba svake zime. Dosini zimski nazebi bili su neka vrsta tradicije u porodici. Činilo se da je ništa ne može sprečiti da nazebe. Frederikova gospođa i rođaka Stikls su ulagale junačke napore. Jedne zime su je držale zatvorenu u kući od novembra do maja, u toploj dnevnoj sobi. Nije smela čak ni u crkvu da ide. Ali prehlade su se svejedno nizale dok najzad u junu nije završila s bronhitisom.

„Niko od *moje* porodice nikada nije bio takav“, rekla je Frederikova gospođa nagoveštavajući da to mora da je sklonost Sterlingovih.

„Sterlingovi retko kada nazebu“, rekla je rođaka Stikls ozlojeđeno jer je ona bila Sterlingova.

„Mislim“, rekla je Frederikova gospođa, „da čovek ne može da nazebe *ako reši da ne nazebe*.“

Dakle, u tome je bila nevolja. Valansi je za sve bila sama kriva.

Ali ovog konkretnog jutra ju je nepodnošljivo srdilo to što su je zvali Dos. Trpela je to dvadeset devet godina i iznenada je osetila da to više ne može da podnese ni sekundu. Njeno puno ime bilo je Valansi Džejn. Valansi Džejn je bilo prilično užasno ime, ali dopadalo joj se Valansi i neobični francuski šmek. Oduvek se čudila što su Sterlingovi dozvolili da je krste tim imenom. Rekli su joj da joj je to ime nadenuo Ejmos Vansbara, deda po majci, a njen otac je dodao Džejn, da bi ga civilizovao, a čitava porodica se iz te teškoće izvukla nadenuvši joj nadimak Dos. Po imenu Valansi obraćali su joj se samo neznanci.

„Majko“, rekla je plašljivo, „da li bi imala nešto protiv da me zoveš Valansi? Dos mi se čini tako... tako... ne dopada mi se.“

Frederikova gospođa je zapanjeno pogledala u kćerku. Nosila je naočare sa strašno debelim staklima, zbog čega su njene oči izgledale neobično neprijatno.